

Omgaan met non-verbale respectloze communicatie (nvrc) in de superdiverse klas

Charissa Doelwijt, Gilian Held en Jasmijn Vosbergen

Een van de speerpunten van de HvA is dat docenten niet alleen startbekwaam zijn na het voltooien van de lerarenopleiding, maar dat zij ook *stadsbekwaam* zijn (Fukkink & Oostdam, 2016). Dit gegeven impliceert dat studenten ook moeten kunnen fungeren binnen grootstedelijke contexten. Bij het lesgeven in een omgeving waar de leerlingpopulatie superdivers is, krijgen studenten te maken met verschillende diversiteitsvraagstukken. Hierbij voelen niet alle startende docenten zich voldoende handelingsbekwaam.

Het herkennen van non-verbaal respectloos gedrag (al dan niet cultuurgebonden) van leerlingen en hier adequaat op kunnen reageren is belangrijk voor het creëren van een gezond pedagogisch leerklimaat. Echter, niet alle startende studenten herkennen non-verbaal gedrag van leerlingen. Om aankomende studenten hierin te scholen is een serie van drie korte workshops ontwikkeld. Workshop één is gericht op een theoretische basis die aansluit bij het huidige curriculum van de Hogeschool van Amsterdam en gaat dieper in op leerling- en docentgedrag met speciale aandacht voor non-verbale communicatie. Workshop twee geeft de mogelijkheid om verschillende vormen van non-verbale communicatie te leren herkennen en erkennen. Hiertoe bekijken studenten snippets; korte filmpjes van een klassensetting waarbij non-verbaal respectloos gedrag zichtbaar is. Deze snippets zijn speciaal voor de workshop ontworpen. Met studenten wordt besproken wat zij zien, wat dit gedrag kan betekenen en hoe hierop adequaat te reageren. In workshop drie komen trainingsacteurs langs om studenten van de lerarenopleiding te laten oefenen met het reageren op non-verbaal gedrag in een klassensetting. In onze pilot ging het om een trainingsacteur en drie studenten van het mbo die ook meegewerkt hadden bij het maken van de snippets.

Studenten reageerden overwegend positief op de workshops, met name op workshop twee en drie. Na de tweede workshop gaven een aantal minder ervaren studenten aan nu oog te krijgen voor wat er in de klas gebeurt op het gebied van non-verbaal gedrag. De derde workshop was interessant, met name vanwege de feedback van de mbo-studenten op onze aankomende docenten. Zij bleken heel goed in staat aan te geven waar de valkuilen en met name ook de krachten van de aankomende docenten zitten. Een opbrengst hiervan is wederzijds begrip.

Na een aantal aanpassingen op basis van feedback van de hbo-studenten hebben is het materiaal gepresenteerd aan collega's in een inspiratiesessie. Er is besproken in welke fase van de opleiding gebruik van de workshop het meest geschikt is; tweede- of derdejaars studenten. Na de laatste aanpassingen is het materiaal beschikbaar gesteld voor docenten met een docentenhandleiding.

Tenslotte is naar aanleiding van ervaringen van docenten met het geven van de workshops nog een train-de-trainer aangeboden. Lerarenopleiders gaven aan dat bij het geven van de workshops

studenten vooral grotere escalaties willen bespreken. In deze training werd benadrukt dat juist het leren herkennen van kleiner non-verbale gedrag en hierop adequaat reageren bijdraagt aan het voorkomen van grotere escalaties (een preventief karakter). Dat is immers het kerndoel van deze workshops.

Het lesmateriaal is te verkrijgen via de auteurs.

Fukkink, R. & Oostdam, R. (2016) *Onderwijs en Opvoeding in een (Groot)Stedelijke Omgeving* in Fukkink, R. & Oostdam, R. (Red) *Onderwijs en Opvoeding in een Stedelijke Context. Van Startbekwaam Naar Stadsbekwaam*. (p23-31) Bussum, Uitgeverij Coutinho.